

NORDJYSKE

MILJØ

Nordjyske kommuner må sejle sin egen sø: Kritiserer staten for mangelfuld viden om de lokale fjorde

Efter NORDJYSKE bragte artiklen om hvordan Miljøstyrelsen har givet afkald på loka viden om fjorde og andre vandmiljøer, viser det sig, at miljøafdelinger fra 18 kommuner flere gang har efterspurgt den manglende viden. Styrelsen erkender, at den lokale viden er blevet mindre og er "bevidste" om efterspørgslen

Landets 18 Limfjordskommuner efterspørger viden om de lokale vandmiljøer fra staten. Mariager Fjord står som et eksempel på en af de fjorde, som almene danskere har mistet viden om. Foto: Claus Sønderberg

I Mariagerfjord kommune har man et stærkt ønske om at forbedre miljøtilstanden i den lokale fjord, som deler samme navn som kommunen. I 1997 blev fjorden erklæret død, og selvom den nu er i

bedring, mangler der stadig en vigtig brik i arbejdet med at forbedre miljøtilstanden yderligere.

Bjarke Jensen, afdelingsleder i Natur og Miljø i Mariagerfjord Kommune, oplyser, at byrådet længe har arbejdet med at forbedre vandløb, søer og fjordens tilstand i kommunen. Til at muliggøre det arbejde leverer staten gennem Miljøstyrelsen rapporter - vandområdeplanerne - hver sjette år. I den rapport kan kommunen finde vide om fjorden og miljøforbedrende tiltag. Men den rapport er langt fra nok, mener Bjarke Jensen.

- Vandområdeplanerne indeholder jo nogle indsatser, som skal gennemføres, men mange af de indsatser er byrdefulde for kommunens virksomheder og borgere. For at skabe den nødvendige forståelse og opbakning til at forbedre tilstanden af fjorden, er det vigtigt løbende at kunne følge med i de positive effekter af de mange indsatser. At kunne se at arbejdet nytter, og at vi er på rette vej, siger Bjarke Jensen og fortsætter:

- De statslige rapporter hvert sjette år tilfredsstiller ikke det lokale behov.

Problemet er ikke blot at kommunen mangler viden til at forbedre Mariager Fjord, men også at den viden de mangler, engang blev udarbejdet og var nemt tilgængeligt da amterne i sin tid eksisterede.

VANDLØB

Den lokale viden om Mariager Fjord og andre vandmiljøer er forsvundet: - Du har fundet et sort hul i forvaltningen

Brug for håb

- Jeg skal ikke idyllisere, hvordan det var i amterne dengang, men hvis jeg dog skal rose amterne, så lavede de jo rapporter, som løbende gjorde det tydeligt udadtil, hvordan Mariager Fjord havde det, og hvilke udfordringer man stod overfor. Der må man sige, at der er formidlingen blevet markant mindre efter staten overtog den opgave, siger Bjarke Jensen.

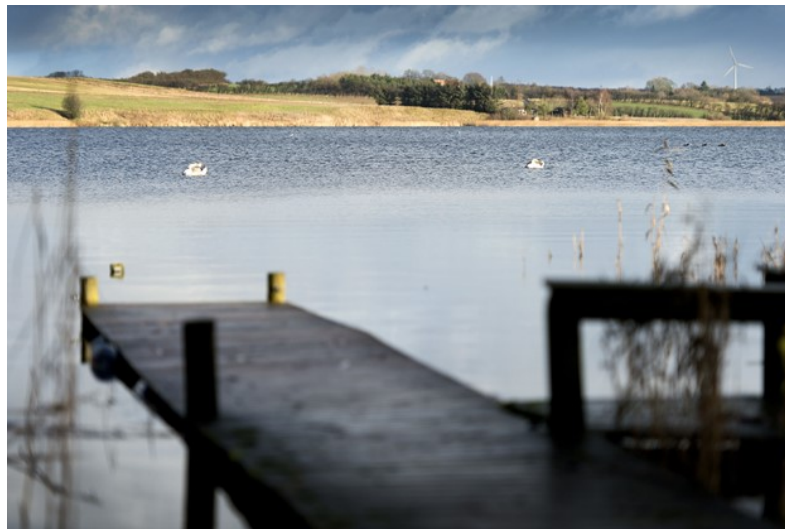
For blot at spole tiden tilbage, så blev amterne nedlagt i 2007.

Dengang overgik det regionale arbejde med at vurdere tilstanden af fjorde, søer og åer - det man kalder vandmiljøer - over til et statsligt styre. I den omlægning mistede kommuner og andre interessenter de lokale rapporter, som vurderer, hvordan man kan forbedre vandmiljøerne.

Den viden mangler og efterspørger Mariagerfjord Kommune og resten af de i alt 18 Limfjordskommuner, som af flere omgange har anmodet Miljøministeriet om at stille sin viden til rådighed, og være en aktiv deltager i formidlingen af viden om vandmiljøet.

De 18 Limfjordskommuner som efterspørger statens viden består af samtlige nordjyske kommuner på nær Læsø Kommune, og otte midtjyske kommuner, som udleder vand til Limfjorden.

- Der er en grundlæggende vigtig ting her, og det er, at hvis vi som borgere eller kommune skal engagere sig i at forbedre miljøtilstanden i fjorden, så forudsætter det jo også, at vi har noget viden. Ikke blot viden om, at vi er langt fra at nå i mål, men at vi løbende undervejs får klarhed for, at de ting vi gør, forbedrer miljøforholdene. Det skaber et håb. Hvis man tror det hele er håbløst, så er man jo heller ikke interesseret i at gøre noget, siger Bjarke Jensen.

Glenstrup Sø i den sydlige ende af kommunen er også et lokalt vandområde i miljøproblemer. Kommunen inviterede for tid tilbage lodsejere og andre interessenter til et møde om søen. Bjarke Jensen, afdelingsleder i Natur og Miljø i Mariagerfjord Kommune fortæller derom: - Vores erfaringer derfra siger, at gennem dialog og vigtig viden, som biologer og forskere kan bidrage med, så får man også en større forståelse af og interesse i, at få løst miljøproblemerne. Arkivfoto: Torben Hansen

I de vandområdeplaner kommunen nu modtager hvert sjette år, er tilstanden af Mariager Fjord beskrevet mere kortfattet end ved de tidligere og årlige rapporter. Den sidst udarbejdede vandområdeplan fra juni 2016 er 144 sider lang. I den er Mariager Fjord nævnt fem gange i tabeller, og der fremgår ingen skriftlig vurdering af fjordens tilstand.

Til sammenligning er den sidste rapport, som amterne i sin tid lavede om Mariager Fjord på 49 sider. Den blev publiceret i 2008 og omfatter tilstandsvurderinger og målsætninger for at forbedre fjordens miljø. Det faktum har fået Mariagerfjord Kommune til selv at handle på at forbedre fjordens tilstand.

Byrådet i Mariagerfjord Kommune har aktivt engageret sig i, at forbedre miljøtilstanden i fjorden. I dag er alle renseanlæg med udløb i fjorden eksempelvis nedlagt, og der er investeret mere end en halv

milliard kroner på at adskille spildevandet fra regnvandet. Mængden af spildevand der under regn løber ud i fjorden, er således stærkt reduceret.

- Selvom kommunen ikke har det overordnende ansvar for at forbedre miljøforholdene - det er jo staten, der har ansvaret for de indsatser - så er og har vi i kommunen været meget aktive for at finde løsninger, siger Bjarke Jensen.

Mangler værktøjer

For tre år siden tog byrådet i Mariagerfjord Kommune eget initiativ til at igangsætte rapporter og et arbejde, der kunne tydeliggøre de muligheder man havde, for at forbedre forholdene i Mariager Fjord.

- De værktøjer staten havde i skuffen, var ikke tilpasset de lokale forhold og muligheder . Dels havde de begrænset effekt, og ville først have virkning ude i fjorden med 20-30 års forsinkelse, og dels ville en opskalering af indsatserne true med at lukke alt landbrug og aktivitet ned omkring fjorden, hvis man skulle rede fjorden, forklarer Bjarke Jensen og fortsætter:

- Byrådet afholdte derfor en temakonference for at finde ud af, om der ikke var andre og hurtigere måder at forbedre miljøtilstanden i fjorden på, end dem som staten foreslog.

Konferencen mandede ud i et samarbejde med Miljøstyrelsen og Landbrugets videnscenter SEGES. Dansk Hydraulisk Institut gennemførte i samarbejde med Aarhus- og Syddansk Universiteter en modelanalyse for Mariager Fjord. Her undersøgte man om iltning af fjorden og muslingebrug, kunne være en mulighed for at forbedre miljøtilstanden.

Det sidstnævnte redskab - muslingefarme - viste sig i følge Bjarke Jensen at have et gavnligt potentiale. Men alt det arbejde skete på baggrund af kommunens initiativ, og opstod ud af det manglende statslige bidrag af viden.

- Der er noget vigtigt i, at man kommunikerer løbende om, at de indsatser man gør nytter. Og også at man som kommune eller interessant bliver inspireret til at gøre noget nyt. Der har vi i høj grad efterspurgt, at staten bliver mere aktiv, hvad det angår, siger Bjarke Jensen og fortsætter:

- Det er af vores opfattelse, at det er det der skal til, for at skabe ejerskab til de indsatser og de afsavn det indebærer, hvis vi skal have bragt fjorden i en god tilstand igen. Der skal vi alle, både kommunen og staten, på banen, i nært samarbejde med virksomheder og borgere, siger Bjarke Jensen.

Erkender mindre faglig viden

Ved Miljøstyrelsen er man bevidst om, at der i offentligheden er et ønske om at få mere information om miljøtilstanden i lokale vandområder. Det konstaterer kontorchef ved Miljøstyrelsen, Harley Bundgaard Madsen. Han mener dog samtidig, at der leveres en god del information om de lokale fjorde, som landmænd, kommuner og andre interessenter kan tilgå.

- Informationen om miljøtilstanden i de enkelte vandområder, som de fremgår af vandområdeplanerne, kan findes på hjemmesiden under omtalen af vandområdeplaner, hvor man kan klikke sig hen til kortvisninger, som giver informationen, siger Harley Bundgaard Madsen.

Men vandområdeplanerne leverer ikke den nødvendige viden, lyder kritikken fra de 18 Limfjordskommuner, som kræver at styrelsen spiller en mere aktiv rolle.

I forbindelse med efterspørgslen på mere lokal viden har Miljøstyrelsen derfor iværksat udarbejdelse af såkaldte lokalitetsbeskrivelser, som for udvalgte vandløb, søer og marine områder, beskriver områderne og deres miljøtilstand. For disse områder vil der løbende ske opdatering af tilstandsdata.

De første eksempler på sådanne lokalitetsbeskrivelser omhandler en række danske søer, og kan allerede findes på [Miljøstyrelsens hjemmeside](#).

Der er dog indtil videre, kun ni danske søer repræsenteret på hjemmesiden. Der foreligger endnu ingen miljøbeskrivelse af nogen dansk fjord.

- Målet med siden er at komme ud til offentligheden og fortælle om lokale vandforhold. Siden er og bliver et præcist svar på det, som kommunerne efterlyser. Der kommer tilsvarende vurderinger om nogle fjorde og vandløb, og mit bedste bud er, at det kommer ud i løbet af 2020, siger Harley Bundgaard Madsen.

Ni søer er vel ikke fyldestgørende for tilstanden af alle Danmarks vandmiljøer, men I har så et mål om at efterkomme den efterspørgsel, der er om mere viden?

- Ja, det er vores vurdering, at det vi laver nu, er en god start. Det er altid svært at opgøre, hvor stort det samlede behov er. Vi vil gerne ud med den viden, vi har, på baggrund af de data vi har, og det her er så en måde at gøre det på, siger Harley Bundgaard Madsen.

Men har du forståelse for, at når en kommune som Mariagerfjord siger, at den nuværende viden - og de beskrivelser af ni danske søer på jeres hjemmeside - ikke er fyldestgørende nok til arbejdet med at forbedre deres lokale fjord?

- Nu er det en ny metode, som vi har valgt til at formidle resultaterne på, og der er jeg sikker på, at i det øjeblik, de eksempelvis ser lokalitetsbeskrivelsen for Mariager Fjord, så vil de sige, at det er en rigtig fin formidling, svarer Harley Bundgaard Madsen.

Miljøstyrelsen stiller GIS-kort og databaser til rådighed for offentligheden, som viser målinger på lokale vandmiljøer og om tilstanden lever op til EU's vandrammedirektiv. Dertil kommer rapporten om de lokale vandområdeplaner hvert sjette år, og dernæst de landsdækkende og årlige NOVANVA-rapporter, som indeholder et landsoverblik over reducere af blandt andet kvælstof og fosfor.

- Der er faktisk gode faciliteter for kommuner og interessenter for at gå ind og se på det konkrete vandløb og den konkrete sø og de data, der ligger til grund for vandområdeplanerne. Den facilitet fandtes ikke da amterne lavede rapporter, lyder det fra Harley Bundgaard Madsen som tilføjer:

- På den måde er informationsniveauet langt større nu, end det var før for at kunne se den konkrete tilstand på de konkrete vandområder.

Men der lyder kritikken jo på, at den information ikke er formidlet ud skriftligt, så almene borgere, landmænd eller kommunen kan forstå det?

- Det er min vurdering at det er nemmere for landmanden nu, for da amterne eksisterede, var det meget vanskeligt at læse sådan nogle faglige rapporter, svarer Harley Bundgaard Madsen.

Så med din egen vurdering, er der noget relevant viden kommuner og interessenter har mistet siden dengang man udarbejdede rapporterne i amterne?

- Jeg vil sige det på den måde, at dengang var informationen delt op på de 13 eksisterende amter, og der var kvaliteten i rapporterne forskellige. Det var lokale faglige rapporter, men det, man savnede dengang, var landsoverblikket, og det får man i dag. Nu er informationerne om miljøtilstanden i vandområderne koordineret på landsplan, og der vil sige, at informationsniveauet om de lokale vandområder i dag er på samme niveau. Som borger og interessent er der langt bedre mulighed for at få et landsdækkende overblik i dag, end der var dengang, siger Harley Bundgaard Madsen og tilføjer:

- Til gengæld er der rapporteret mindre faglig viden for det enkelte vandområde i dag.

Danmark har altså mistet viden om de lokale vandmiljøers tilstand. I følge fagpersoner udenfor Miljøministeriet, som NORDJYSKE i en tidligere artikel har talt med, er der ikke lagt op til de store ændringer for, hvor lokal de næste vandområdeplaner skal være.

Den næste vandområdeplan træder i kraft fra 2021, og vil i følge Flemming Gertz, chefkonsulent for vandmiljø ved SEGES, stadig efterlade et "regionalt vakuum" mellem kommunerne og staten. Han har som fagperson deltaget i flere møder med udarbejdelsen af vandområdeplanerne.

Anderledes er synspunktet fra Harley Bundgaard Madsen. Her vil den næste vandområdeplan, som kommuner bruger til at orientere sig om arbejdet med deres lokale vandmiljø, have et mere lokalt aftryk end tidligere.

- Limfjorden vil i den kommende vandområdeplan blive delt op i flere delområder, hvor vi kan beskrive tilstanden. Endvidere bliver der udarbejdet flere lokalitetsbeskrivelser, herunder for Mariager Fjord. På den måde bliver det lidt mere lokalt, siger Harley Bundgaard Madsen.